

MAGYAR KURIR

Bécsből, Keddén, November 5 dikén, 1822.

Spanyol Ország.

Az Etoile következő Utánírással
ereszti útnak Oct. 21d. darabját:

„Eppen ezen pillantásban érkeze le-
velünk Urgelből Oct. 14dikéről. A' Ré-
genség minden mostoha hírek mellett is
állandóul ottan van. Útközet még eddig
sem történt. Minának 14,000, d' Eroles-
nek 16—18,000 emberek van; de a' Roya-
listák fegyver dolgában rosszszúl állanak.
Egy Oct. 8d. esett csatázásban kövel vé-
delmezték magokat a' Royalisták. Az Ur-
gelli Ujságok, mellyek Oct. 7d—11dikig
terjednek, 's hozzánk ugyancsak most ér-
keztek, azt mondják, hogy Mina megtá-
madta Castelfoltnál Romanillos Royalista
vezért, de a' ki visszaverettétvén, magát újra
Calafba, régi állásába vette; és hogy Zar-
co del Valle Maglaonolénál elhagyta az
övét 's Barbastroba ment, és seregéből
6—700 ember desertalt.“

Egy Spanyol Kurir, ki Oct. 14d.
ment keresztül Bayonnén, azt a' hírt ter-
jesztette el, hogy Pampley, Martinez de
la Rosa volt Ministerek, 's még egy har-
madik, a' ki nincs nevezve, elfogattattak.

A' Ruche d' Aquitaine azt hírelti,
hogy Generális Espinosa, Oberster Don
O'Donell Sándor' parancsolatjából a' Con-
stituzió's tisztiek kérésére megpálczáztatott
's Pamplonába vitetett.

Carnererót az Il'Indicatór' Reda-
ctóráf Mádrítban Oct. 12d. egy Caranova
nevű színjászó egy bottal föhé ütven, ha-
lálisan megsebesítette.

A' Courier Oct. 8d. így elmélkedik
a' Spanyol dolgokról: „A' különbkülönb-
féle Spanyol acták, mellyeket a' napokban
közöltünk, — a' Finantziai - környúlálá-
sok, — a' Királynak a' rendkívülvaló Cor-
tesekhez intézett beszéde, 's a' Praesidens-
nek arra adott felelete, — azon jelentés,
mellyet a' Hadi - Miniszter tett a' hadi erő
íránt — mind csalhatatlan jelei azon szo-
rongattatásoknak, mellyekbe az Országot
a' Revoluzió buktatá. Dícséretekre szol-
gál a' Ferdinand vagy inkább a' Cortesek
mostani Minisztereinek, hogy a' minden-
felőlről fenyegető veszedelmeket titkolni
vagy palástolni nem akarják. Lehetetlen
a' Nemzeti nyomorúságnak szomorúbb ké-
pét adni, mint a' millyen most Spanyol
Országé. Még maga a' Morning Chro-
nicle is kéntelen azt vallani hogy „ha a'
mostani Finantzia tovább is így tart, a'
Nemzet rövid időn bänkrottal, 's Anar-
chiába omlik-özve.“ A' Státus jövedel-
meinek minden ágai kimerítették; 's a'
dolgoknak illy állásában kél-fel már Ha-
di - Miniszter Lopez - Bannos 's kívánja,
hogy a' hadi erő 50,000 emberrel nevel-
tessék! A' költsönvételek tartatják meg egy
darabig az Országot; de ezen kútfajok is
előbb utóbb kiapadnak. Sokszor szemünk-
re vettettek, hogy mi Spanyol Ország
állapotját igen is fekete színnel festet-
jüka. Azonban mi nem csak a' mindenna-
pi történeteket tartottuk szemünk előtt, ha-
nem az új mádi revoluziók' kijemetele-
ben vetettük beszédünk fundamentumát.
Mert nem zárhatjuk be önként szemein.

ket a' következesek iránt, sem Olvasójin-
kat e' részben el nem csábíthatjuk. 'S most
már nyilvánságos, hogy jövedöléseinket
nem a' levegőből kapkodtuk.

Az Espectador egy általnézését közli
a' Hardouin Hubbard és Társai kereskedő
ház költsönözésének, 's annál fogva a' ne-
vezett ház 17,400,000 Reál jövedelmet
veszen által 60 pro Centummal, melly
208,800,000 vagy a' 4 pro Centum pro-
visiót levonván 200,448,000 Reálra telik.
Ezen summából le kell fizetni 1822ben Oct.
15d. 24,000,000, Nov. 15d. 30, Dec.
15d. 20, 1823ban Jan. 15d. 20, Febr.
15d. 15, Mártz. 15d. 15, Apr. 15d. 30,
Május 15d. 20, Jún. 15d. 15, 's Júl. 15d.
11,448,000 Reált. A' költsön iránt Párizs-
ban a' Lafitte, Londonban a' Haldiman
házak vállaltak kezességet. A' jövedelmek
interese 1822 Május 15öje oltá jár.

A' Francia Ujságok még mind ekko-
ráig semmi elválasztó útközetről nem em-
lékeznek, melly a' Cataloniában viaskodó
felek közt történt volna. A' royalista Uj-
ságok tudósításai oda mennek-ki, hogy
Oct. 5d. csakugyan volt egy második via-
dal Castelfoltnál (Calafhoz nem meszsze)
Mina és Romanillo (és így nem d' Eroles)
között, 's előbbi elvesztvén 300 embert,
kémenteltetett magát vissza vonni. Báró
d' Eroles még mind Talara körül van, 's
Generális Zarco del Valle' előnyomulását
tartóztatja, ki, haza szökvén 700 embere,
Montagnanából Barbastróba vissza vonult.
A' royalistákhoz való szökésről különben
nincs szó. Misas olly parancsolatot adott
Olothól a' Massaneti lakosoknak, hogy szá-
mára 100 uniformist küldenének, mert
másként őket felégettéti. Mosen Antont,
midőn Puycedrából Urgel felé menne, ke-
vésben mult, hogy el nem fogták. Azt
tartják hogy a' Cerdagnai lakosok vetet-
tek lest neki.

Perpignanból Oct. 12d. indult levelek
megerősítik azt a' hírt, hogy oda Urgel
tájáról a' Régenség' Hadi-Minisztere D.
Ferdinand Ortaffa 's számos Papok és Ba-
rátok érkeztek. A' többek közt a' Barcelo-
nai Dominicanusok tüstént elfutottak, mi-
helyt tudokra esett, hogy a' Royalisták'
legügyesebb Kurirja Pol Mahones elfogat-
tatott.

A' rendkívülvaló Cortesek' második
ülésében Oct. 9d. a' Finantz-Miniszter hosz-
szas értekezést olvasott-fel Departement-
je' szomorú állapotjáról. A' kormányozás-
nak minden ágain keresztül menvén, az
Igazgatószeknek mindennemű anticipatió-
jiról megtette jelentését. Az Igazgatószek,
sürgető szükségeitől kénszerítettvén, az
eltörő-fundust elköltötte, el még ezen ki-
vül a' Madrit városától költsönözött 16
millió Reált. 's azon nevezetes summát is,
melly 1815 Nov. 20d. a' második Párizsi
békesség' alkalmatosságával azon Spanyo-
lok számára rendeltetett, kik a' megmentő
háborúban tetemes károkat szenvednek. A'
szomorú rajzolat után jelenté még a' Mi-
niszter, hogy a' bé nem fizetett adóból
352,000,000 Reál van kin, 's a' már meg-
határozott 665 millió Reálon kívül 784
Reál rendkívülvaló subsidiumot kíváu,
mellynek hova kell fordíttatni ezen lajs-
tromban mutatja:

A' külső dolgokra ügyelő Departement	Bugdetje' pótlására	20,000,000 Reál.
A' külső dolgokéra		44,000,000 —
A' Coloniák Depar-		
mentjére		87,000 —
Az Igazság Depar-		
tementjére		4,000,000 —
A' Hadi Departe-		
mentjére		325,000,000 —
A' Hajós-sereg' De-		
partementjére		31,000,000 —

A' Finantzia szükségére a' nagy könyvbe jegyzett 13 millió jövedelem s az eltöröl-fundus' visszafizetésére 21,000,000 Reál.

Teljes pótolék-summa 430,087,000 —

Előre el nem látható szükségekre 1,913,000 —

A' kívánt Creditum egész summája 432,000,000 Reál.

A' még bé nem jött adó vagy az új anticipatiók 352,000,000 —

Összeséggel 784,000,000 Reál.

Ezen Subsidiumnak beszerzésére azt kívánja a' Miniszter, hogy a' Cortesek hatalmaznák meg az Igazgatószéket, hogy a' nagy könyvbe teendő 5 pro Centumos új Subscriptiókkal szerelnének egybe 65 millió Reált, mellynek töképenze 1300 Reál. Ezen goonsz javallatra mindenek megborzadtak. E' szerint könnyű számolással is három esztendő alatt 150 millió esztendőként való adósságba keveredett az Igazgatószék, (ha t. i. a' Cortesek elfogadják a' 65 milliót) ide nem számlálván a' Nemzet' adósságát, melly 12,000 milliónál többre megy, úgy hogy a' régi adósság ezen kis idő alatt csaknem egy negyed-részszel az az 3000 millióval nevedett!

A' rendkívülvaló Cortesek' harmadik ülésében Oct. 10d. az új katona rendszabásnak első része vizsgáltatott meg, mellynek felyülírása ez: A' katona kötelességéről: Ezen résznek 55d. cikke egyenesen azt tartja, hogy egy katona sem tartozik Tisztjének engedelmeskedni azon esetben, ha t. i. Tisztje a' Király' szentséges személyének megsértését parancsolná. Az ismere-

tes Deputátus Romero Alpuente azt sürgette, hogy még azt is hozzá kell tenni ezen cikkelyhez av vagy a' törvény felségének megsértését. „Miként lenne most dolgunk“, mond a' nevezett Deputatus „hogy ha a' Quiroga' és Riegó' katonái, olly szín alatt, mintha a' Királyt sértének - meg tettek által, Tisztjeiknek nem engedelmeskedtek volna?“ — A' második rész, melly kirekesztőleg a' dobosokról, síposokról és trombitásokról szöll, sok lármára adott alkalmatosságot. A' lármázás közben számos Deputatusok odahagyták a' szalát.

Franciaország.

A' Nagy-Pecsétörző, Foy, Kerary, Lafitte és Benjamin-Constant Uraknak a' Poitiersi Fő Prokátor Mangin ellen adott panaszokra, mindnyájoknak különkülön azt felelté, hogy panaszoknak elfogadása nem állana hatalmában, s e' szerint a' nevezett Deputatusoknak a' Poitiersi törvényszékhez kell már most folyamodniok.

A' Hermopolisi Püspök az Univerzitás' Nagy-Mestere, a' Párizsi iskoláknál számos Profeszorokat elmozdított hivataloktól.

Sők fő templomok' elvesztvén a' Revoluzió alatt oltár és más képeiket, az Igazgatószék arra fordította gondját, hogy azokat új képekkel ékesítené, melly végre leginkább a' közönség' nézésére kitért darabok vétetvén meg, egyszersmind a' mesterek' szorgalma is serkentetik s dolgozások jutalmaztatik.

Az Étoile így ír Oct. 30d.: „Némelly Journalok emlékeztek bizonyos gyilkokáról, mellyeket a' Mosel-Departementben a' Siercki vámos tisztek éppen azon szempillantásban foglaltak el, midőn Franciaországba lopattattak volna bé. Az említett gyilkokon ollyan jelek vannak, mel-

lyek még magoknál a' fegyvereknél is iszonyatosabbak. Egyen p. o. egy feldől egy urna; egy felfordított királyi pálcza, egy kard és három csilag látszik; más feldől egy homokóra, egy kasza, egy törött királyi pálcza, egy mankó és egy lárva, 's alól egy koszorúba foglalt vesző-csomó (fascis), a' millyen a' republikai jel szokott lenni. Egy másik efféle gyilokra hóhér-műszerek vannak vésvé. Most már az a' kérdés, vallyon ki számára valának rendelve ezen külső országi ajándékok?

Nagy Britannia és Irlandia.

Még mind eddig bizonytalan, ki tölti bé a' Canning Úr helyét a' Kelet-Indiai Fő Kormányozóságban. Ezen fő hivatalra candidalt személyek közt nevezetnek Lord William Bentinck, Lord Amherst, és Manners-Sutton Úr. Leghihetőbbnek tartják, hogy Lord Amherst nyeri el.

Irlandiában egyre folynak a' rablások 's egyéb borzasztó jelenések. Egy ezek közzül a' következő: Oct. 6dikére virradó éjjel bizonyos Foot Úrnak birtokára ütött egy fegyveres csoport. A' kapust fenyegetőleg faggatták, vallyon minémű 's mennyi fegyvere lehetne az Urának 's vallyon mind azokat kiadná e szépszerint? A' kapus a' mint mondja a' kérdés' első részére nem tudommal, a' másodikra pedig nemmel felelt. Erre tűzszeres számot kértek tőle, 's midőn magát azzal mentené, hogy az nála nem volna, egy más házi tisztéhez vezetették magokat. Ennél tüzet csinálván, 's mind két helyen strázsát hagyván, a' ház megett egy csürt, mellyben sok s éna, gabona és zab volt, meggyújtottak. Ekkor a' házra nagy rabajjal mindenfelől rárontottak, 's paraucsoló hangon

a' fegyverek' kiadását kívánták. De Foot Úr azt felelé, hogy azokhoz csak az ő hatalával juthatnának. Minden Nemesember tartozik kiadni fegyvereit, mondának a' haramiák, 's ha ő ezt nem cselekedné, azon esetben házát 's másik távolabb lévő csürét is felgyújtának. Ezen fenyegetőd. zésnek sem lévén azonban foganatja, kövekkel hajgáltak az ablakokba 's a' mellék kissebb épületeket meggyújtották. Az alatt Foot Úr, atyja, ipa 's egy hű szolgálja jó formán tüzelének a' haramiákra. Hanem ennek sem leve semmi sikere mind addig, míg egy, ki tüzes csóvával közelített a' házhoz, hogy azt meggyújtaná, nyakszirtton nem lövetett. Tántorgott a' sebes, 's néhány czimborás-társai felfogták 's elvittek, mellyre a' többiek is futásnak eredtek. Az öreg Foot Úrnak, ki már túl van a' 70 esztendőn, egy golyóbis a' fejét kornolta. Minden a' birtokhoz tartozó épületek, csürök, istállók a' benne lévőekkel egyetemben a' lángok' prédájává levének.

Brasilia és Portugallia.

A' Brasiliaiakhoz intézett 's közelebb közölt Manifestumán kívül még egy másikat is bocsátott a' Regens-Herczeg, melly a' szövetséges Igazgatásokhoz és idegen Nemzetekhez imígy szól: „Mind magam mind a' nép, melly engem Régens-Herczegnek ismer, kívánjuk azon political 's kereskedési egybeköttetésekert továbbra is fentartani, mellyek a' szövetséges Igazgatások és külső Nemzetek között fennállanak. Azért is, bár szoros környüállásokban, de nyílt szívvel előadom azon okokat, mellyek engem arra birtak, hogy a' Brasiliai nép' kívánságát teljesiteném, melly political függetlenségét az egész világ előtt kinyilatkoztatá az alatt, míg Portugallia ezen függetlenséget sértegetné, 's a' Portugalliai Cortesek a' Nemzeteknek újjászü-

letések oltá Brasilia ellen mindent elkövetnének. A Portugalliai Cortesek, megvakittatván méltóságoknak fényétől, egy toll-vonással akarák a legfontosabb kérdést eldönteni akkor, midőn a Monarchia székét Portugalliába állították fel a nélkül, hogy a dolog iránt a Portugallus népet a földnek mind két felén megkérdezték volna. Vallyon a Portugalliai birtoknak ez a kis része (a tulajdonképen való Portugallia) s annak csekély és többé nem is nevekődő népessége, lehet e középpontja az egész Nemzetnek, political s egyzersmind kereskedési tekintetben? Nem látja e minden hogy a Monarchiának ezen kis része ezután Brasiliától várhatja boldogságát? Különben ezennel jelentem, hogy korántsem akarom eltépni az atyafiságos egyességnek azon köteleit, mellyeknél fogva a Portugallus Nemzet (Portugalliában és Brasiliában) egy political egész. Más részről azonban jelentem azt is, hogy az egész Monarchiának minden részeit egy Monarcha alatt egyesítvén, a Brasiliának törvényes jussait minden erővel s véremmel is kész vagyok védelmezni. Ha VI János, az én felsége atyám csupán Brasiliában élhetne is szabadságával s törvényes hatalmával, bozonyosan engedne a Brasiliái nép kívánságának, s ezen Királyságnak halhatatlan megfundálója, ki 1821 Febr. Rio de Janeiroba a Brasiliái Corteseket egybehívta, ezt színt úgy cselekedné valamint én magam. De minthogy, és Király (Portugalliában), fogságban van, kötelességem, hogy ötet kiszabadítsam a megalacsonyításnak azon állapotjából, mellybe a Lisbonai lázszatók taszították. Kötelességem, hogy mint a Monarchának örököse és képviselője, ne csak magát Brasiliát, hanem az egész Portugallus Nemzetiséget megszabadítsam. Mind a magam határozása mind a népé, mellyet igazga-

tok, törvényeten tudva lévén, reménységgem van az iránt, hogy minden a ki részrehajlást nem ismér, nevezetesen pedig a Brasiliával szövetséges Igazgatások és Nemzetek, az illy nemes indulatokat igazságosoknak fogják tartani. Kérem azért is mindnyájokat, folytassák tovább is Brasiliával való barátságos egybeköttetéseket. Egész készséggel fogadom el Minisztereiket s diplomaticus Agenseiket, s küldöm hozzájuk viszont a magaméit, mind addig míg a Király az én felséges atyám, fogságában leszen. A Brasiliái kikötők a kereskedés véget minden barátságos indulatú Nemzetek számára állandóul nyitva lesznek. Valamint Brasilia minden törvényes Igazgatásoknak jussait tiszteli, reményli, hogy az ő jussai is viszont tiszteletben fognak tartatni. Jelenvaló Manifestum Aug. 6d. költ. Rio de Janeiroban.

Török Birodalom.

Az Oláh Országi Herceg Ghika György kormánya szerencsés jövődével biztat. Eleinte mindjárt oda kezdte fordítani minden szorgalmát, hogy az Országot régolta nyomorgató veszedelmeket elhárithassa. Legelső volt ezek közt, hogy a tisztségeknek pénzen lehető vásárolhatása lassankint bécsűszott. Hogy ennek s más efféléknek eleit vehesse, kevéssel ez előtt egy parancsolatot (Pitakot) bocsátott az Oláh Országi Divánhoz, mellyben ettől azt kívánja, hogy a veszedelmek elhárítására mutatna módokat. A következő tüköletesen megfelelt a Hospodár kívánságának, s Oct. 18d. olly végzés ment tüköletességre, melly Oláh Ország fundamentomos törvényének tartathatik.

Ezenkívül szorgalmasan ügyel a Hospodár a kormányának minden más ágaira is, melly végre miáden kerületekbe megbízott emhereit küldözi, kik a jobba-

gyok állapotjának miben-létét kitapogátván, arról tudósításokat tartoznak tenni. Az új rendszabás' általhágása, úgy minden igazságtalanság, tüstént a' hivatal elvesztésével vagy olykor testi fenytékekkel is büntetetik.

Ezen jóltéví keménységnek már eddig is jó következése látszik. Az Igazgatás iránt való bizodalom mind inkább nevedik. Naponkint láthatni mint szállingóznak viszsa Erdélyből a' kivándorlott familiák. A' házak többnyire majd mind lakhatókká tettek, úgy hogy a' jövő tél kezdetével ismét elérheti azon népességet Bukarest, mellyel a' lázzadás előtt birt.

Jaszsziból Oct. 21d. indult tudósítások jelentik, hogy Herczeg Sandul-Sturdzsa mint Moldvai Vajda az előtt való napon tartotta fényes bemenetelét.

Lombárd-Velencei Királyság.

Verónai tudósítások következésében Ő Cs. K. Felségének Oct. 21d. minden Tisztihivatalok bémutatattak. Szerencséjek volt ugyanezeknek a' Császárné Ő Felsége elébe is jurulhatni, ki mostanában a' Verónai ritkaságokat 's különösen a' festéteket tiszteli-meg látogatásaival. Oct. 25d. az Udvari Dámák tisztelétét fogadá Ő Felsége a' Császárné. Oct. 24d. búsz udvari szekérrel mentek a' Felségek a' szépen kivilágosított játékszínbe. Császárné Ő Felsége a' közép logóban a' Prúszszus Király és Orosz Császár közt foglalt helyet. Ekkor mind két Fejedelmek Ausztriai Regementjeknek uniformisát viselék. Ugyan ezen nap érkezett meg Ő Cs. Fő Herczegsége a' Toskánai Nagy-Herczeg, más nap pedig a' Svécziái Korona-örökös Ő Kir. Herczegsége.

B é c s.

Ő Cs. K. Felsége, Aug. 13d. költ felleges határozásánál fogva Szék helyi Gróf

Majláth Józsefet a' Cs. Kir. közönséges Udvari Kamaránál tiszteletbeli Concipistát, jeles tulajdonságainak 's hü szolgálatjának tekintetéből Debreczenben a' Tiszántúlváló kerületbeli Törvényszékhez tiszteletbeli Tábla-Bírónak méltóztatott hegyelmesen kinevezni.

Nov. 4d. Bécsben, a' Státuspapirosainak közép-árrok:

Státus kötelezőlevele 5 pCtmal C. P. 86 13/16; Ugyan az 2 1/2 pCtmal 42 7/8; Sorsvonásos költsön 182Cról 100 for. C. P. 123 1/2; Ugyan az 1821röl 100 for. C. P. 106; Bizonyítás 1821dik költsönröl 100 forintért Conv. Pénzben —; Bécs Városi Banko Obligátziók 2 1/2 pCtmal 40; 100 forint Conv. Pénz 249 7/8 for. V. Cz-ban — 1 Bank-Aktzia 955 3/10 f. C. P.

Természeti ritkaság.

Nem közönséges ritkaságai közé tartozik Hazánknak, az úgy nevezett Dagadó-Forrás Bihar Vármegyében. Monyásai Fördökben Arad Vármegyében lévén számosan öszve gyűlve, a' nyár alatt ezen Dagadó Forrás említésére többen a' hegyek gerincein ált lovaglánk Bihar Vármegyébe, az említett Forráshoz, melly onnan mintegy 4 óra távolságra lehet.

Bihar Vármegyének napkeleti részén csak ném Arad Vármegye 's Erdély Ország határainál a' Vaskói Uradalomhoz tartozó Kalugyer nevezetű Oláh helység határában csakugyan napkeletnek, a' már e' vidéken öszve csoportódzott hegyek közt, egy Nyíres völgy aljánál buggyan-ki az úgy nevezett Dagadó Forrás (oláhu: ungye sze unfe ápá). Sz. Jakab Hava 30-ik estvéjén 7 óra tájban érkezünk oda. Ekkor

vése kellemetes 's alant egy hegy tövéél szájjal délkeletnek vagyon a' Dagadó Forrás torka; kiömlésének helyé nem mély, 's hamar el tűnik a' kövek között, hint mindjárt a' medre egy schuh magasságú 's csupa mohos kövek fedik a' forrásnak lefolyását, melly csak hamar öszve gyűlvén több forrásokkal a' Körösbe folyik. A' hegy nem felette nagy magasságú, 's nem kopár sziklás, hanem magas Bükkös, Nyír, Eger 's Mogyoró fák terebélyeskednek rajta. A' Forrást üresen, 's medrét egészen szárazon találtuk, egy óráig mulatván pedig, 's mivel a' forrás tüneménye még sem jelent meg, 's az idő már béestveledett, tovább menénk Vaskóra, olly feltétellel, hogy visszajövet fél napot szárunk ezen forrás vizsgálására, melly annál inkább nevelte kandiságunkat, hogy a' Lakosoktól százféléképpen is elő adatott. Sz. Jakab Hava 31-ik napján a' Funáczai barlangot jártuk meg, mellyről is tapasztalásimat közleni fogom. August. 1-jén tehát vissza menénk a' Forráshoz, 's Kalugyer faluból magunkkal vévén két legöregebb lakosokat; innen a' falutól fél órányi távolságra, hegy oldalokon keresztül fél tíz órára a' torkához értünk. A' Forrás ismét üres, 's medre egészen száraz volt. Mellette vártuk ritka jelenéseit; 1/4 tizenkettőre éppen a' forrás torkánál ülven, hallani kezdettem zúgását, 's csak hamar azután szörnyű sebességgel ömlött ki belőle a' víz, 's harmadfél minutumig másfél schuh magasságra emelkedett a' medrében, 's annak felületét ált áradván sebes zúgással folyt le a' mohos köveken. Vize tiszta 's hideg, felette jó ízű az ivásra, harmadfél minutum alatt legalább 50 akó víz kifolyhatott, azután apadni kezdett, 's 16 minutum múlva megint kiöntötte magát hasonló magasságra, de már kevesebb erővel, 's csekélyebb mennyiségben, most is

éppen harmadfél minutumig tartott növése, 's úgy egészen kiapadt lassanként, 's a' kibugygyant víz lefolyt medrén; még egy óráig mulatásunk után nem jelenvén meg a' víz dagadása, el menénk.

Az egyik Kalugyeri Oláh lakos mintegy 80 esztendőn felül, állitá, hogy a' miolta csak emlékezik ezen forrást mindég úgy tudja, napjában t. i. többször kiömlik, 's megint el apad egészen, a' nélkül, hogy legkevesbé is folya szokott kiömlésén kívül, Karácson utántól fogva, egész a' nyár közepéig, gyakorta önti ki magát szinte majd minden óra negyedben, nyáron 's ősszel ált, holott az idő nedvesebb, a' tél közepéig ritkábban. Sőt most hogy ott létünk alkalmával szinte két óráig nem bugygyana ki, a' két öreg Oláh lakos, tisztátalan dolognak nevezte. — Kiömlése nem jár bizonyos idő mértékre, hanem hol tovább marad ki, hol többször egymás után önti ki magát. Tapasztaltuk azt jelenlétünk alatt, midőn 16 minutum múlva újra megdagadt, holott az előtt két óráig, azután pedig egy óráig sem áradott. Egyéberánt ezen dagadása soha sem szűnik meg, hanem mindég többször vagy ritkábban történik napjában. Télen a' lakosok állitása szerént meleg, azért soha sem fagy bé. Az együgyű Lakosok babonás erőt tulajdonítanak neki, 's azért számosan nem csak a' körül vidékből, de Erdély Országból betegeskedők kivált sebekben, rühben, lábfájásokban, 's egyéb testi tisztátalanságokban sínlődők tavasz táján ide csoportoznak, 's el várván a' forrás Dagadását, testeket belémártják. A' lakosok állitása szerént, sokak meg is gyógyultanak. Nevezetét az Oláhból fordítottam a' kik víz dagadásának nevezték el.

Valóban ezen Forrás minden esetre Országunk ritkaságai közé tartozik, 's még Hazánkban felette kevéssé esméretes. Nem

emlékezem, hogy Iróinkban említést találtam volna felőle. Kis s Sartori (Naturwunder des Oestereichischen Kaiserthums 2 Theile Wien 1807) kik különösen Birodalmunknak ritkaságait foglalták össze, ezen Dagadó Forrásról halgatnak, de sőt tapasztaltam, hogy a körül lévő vidékben is kevésé esmértes. Érdemes volna ezen Forrás körül bizonyosabb tapasztalásokat tenni, s mind különös jelenésének Physikai okát, mind Orvosi erejét kifürkészni, s megesmértetni bővebben ezen ritka tüneményel Hazánkat.

Vásárhelyi János.

Elegyes Dolgok.

Ki gondolná, hogy még Angliában is találkoznak vándorló Czigányok, máj napiglan! Ha más Országokban vagynak, nem csuda; de Angliában, mellynek polgári állapotja a' külföldön olly nagy kredithen áll, most is 18,000 csavargó czigányoknál többnek tartózkodni: ez méltán vissza tetszhetik. És pedig nincs különben. A' ki a' Nemzetet festő, újabb idősb Anglus Románokat olvasta, e' környülálás felől lehetetlen, hogy ne tudjon már is valamit. A' mi időnkben pedig Scott Walter, Anglus Népköltő, juttatta ezt újra eszünkbe, A's z r o l o g. című munkájában olvasható remek rajzolásai által. — Most a' belföldön dolgozó Miszsióznak kiküldöttsége vállalta magára, hogy azon csudálatos Népnek Angliában leendő megtelepítésén munkálkodni fog. Ezen kiküldöttség igen bölcsen jegyzi meg, hogy felvilágosodott Keresztyének az egész föld

kerekségére kiküldözték Térítőiket: egy indus Népet pedig, melly közöttök lakik, a' mellett elfelejtettek. Ezen kiküldöttség t. i. sok Tudósok' azon vélekedését csalhatatlan igazságul veszi hogy, a' Czigányok a' Szud Nemzetséghez, az indiai Kaszták egyikéhez tartoznak; melly 1408 Timur' pusztításai alkalmával szélyelvertett és részint ki is irtatott volna. Nyelvek, csekély különbözést kivévén az Angoly Czigányoknak is ugyan az, melly egyéb Európabélieké, kik szélyelszörva több Országokban hétszáz ezer számmal vagynak; és előbbi Hazafijaik jelenvaló nyelvével megegyező. Mivelésekre iskolákat rendelni szándékoskodni; s nevezetesen olly ígéretekkel hízkelkednek magoknak felölök az Anglusok, hogy nyelveknél fogva még valaha a' Térítés dolgában jó hasznokat fognak venni Ázsiában. Melly dicséretes szándék előmozdításában teendő kegyes adakozásra minden Keresztyéneket felszólítanak.

Azon tudósításokból, mellyeket egész Angliában lakozó Lelki Atyáknak, a' fárakok kerületében fenálló Szabad-Nép. Iskolák iránt, tavaly tenni kellett; következő Resultátum jön elő: 159,518 gyermekek neveltetnek kegyes hagyományokból, mellyek 275,387 font Sterlingre mennek; 415,651gyen olly hétköznapi Iskolákban nyerne nevelést, mellyek egyedül adakozások által támogattatnak; 401,087-en pedig ugynevezett Vasárnapi Iskolákban. Ugyhogy 976,321 gyermekeket (az egész Népeességnek tized részét mintegy) a' Közönség nevel.